

12. Leeuwen, A., Janssen, J., Erkens, G. & Brekelmans, M. (2015). "Teacher regulation of cognitive activities during student collaboration: Effects of learning analytics", *Computers & Education*, 90, 80–94.
13. Marakushyn A., Piddubnyi O., Cherednichenko A. (2017). "Modern aspects of the e-learning usage in the field of physical culture", *Slobozans'kij naukovо-sportivnij visnik*, 3 (59), 78–83.
14. Perry, D. Klein & Jacqueline, S. Ehrhardt (2015). "Effects of Persuasion and Discussion Goals On Writing, Cognitive Load, and Learning in Science", *Journal of Educational Research*, 61, 1, 568–572.
15. Pitin, M. (2015). "Theoretical training in sport" [monographic], Lviv, 372.
16. Tkachevska I., Kovaltsuk, L., Prezlata, A., Koval, P. (2015). "Formation of professional skills of students of the specialty "Physical Culture and Sport" with the use of interactive technologies", *Visnyk Prykarpatskoho university. Serii: Physical Cultural*, 22, 114–122.

УДК796.323:371.7-053.6(476)

Ірина Цап, Надія Земська

СТАН СОМАТИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ТА СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТІВ 17–20 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ІГРОВИМИ ВИДАМИ СПОРТУ

Мета: визначити стан соматичного здоров'я і рівень соціальної активності студентів 17–20 років, що займаються ігровими видами спорту. *Матеріал і методи:* в даному дослідженні методами анкетування та опитування визначали стан соматичного здоров'я і рівень соціальної активності студентів 17–20 років, що займаються ІВС під час їх дозвілля. *Результати дослідження доводять, що ігрові види спорту сприяють розкриттю спортивної кваліфікації студентів, їх змагальну активність, впливають на підвищення рівня соматичного здоров'я, успішності, забезпечують активну участь у суспільному житті. Висновок:* ігрові види спорту можуть бути використані з метою оздоровлення студентів та підвищення їх спортивної майстерності. При цьому вони не мають гендерних обмежень, обумовлюють видовищність, комунікативність, характеризуються відносно низькою травматичністю і є доступним засобом профілактики захворювань, самореалізації та соціальної інтеграції студентської молоді.

Ключові слова: студенти, ігрові види спорту, соматичне здоров'я, фізична підготовка, соціальна активність.

Aim: to determine the state of health and the level of social activity of 17–20 year old students engaged in gaming sports. *Material and methods:* in this study, the methods of questioning and interviewing determined the state of health and the level of social activity of 17–20 year old students engaged in gaming sports during their leisure time. *The results of the study prove that gaming sports contribute to the disclosure of the students' sporting skills, their competitive activity, influence on the increase of the level of somatic health, success, provide active participation in public life. Conclusion:* gaming sports can be used to improve the younger generation or enhance the athletic skill. *At the same time, they do not have gender restrictions, cause spectacle, communicative, characterized by a relatively low traumatism and is an affordable means of preventing diseases, self-realization and other social aspects.*

Key words: students, sports games, somatic health, physical training, social activity.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Стан соматичного здоров'я (СЗ) молоді в сучасних умовах стає одним з визначальних чинників соціально-економічного розвитку України [3, 5, 13]. При цьому СЗ відображає одну з найбільш значних сторін життя суспільства і тісно переплітається з фундаментальним правом на фізичне, духовне, психічне і соціальне благополуччя [6, 10]. Однак результати наукових досліджень [7, 9] свідчать про те, що сформована в попередні роки тенденція погіршення стану СЗ студентської молоді прийняла стійкий характер. Тому в даний час гостро стоїть проблема збереження і зміцнення психофізичного стану молоді.

Розповсюдженим видом активності сучасної молоді є спорт, де СЗ має особливе значення, оскільки воно безпосередньо впливає на зміни в організмі, що відбуваються під впливом фізичних навантажень (ФН) і відповідно на фізичну працездатність і спортивну результативність [8].

Останнім часом в Україні спостерігається значне омолодження сучасного спорту при стабільному зростанні спортивних досягнень. Однією з основних ланок у системі

оздоровчо-спортивної освіти молоді є система фізичного виховання у вищих навчальних закладах (ВНЗ). Висока щільність навчально-тренувального процесу студентів, які навчаються у ВНЗ, вимагає від студентів значних психічних і фізичних зусиль, що не може не відбитися на їх функціональних можливостях і СЗ [14].

Тому, навчити студентів ВНЗ стежити за своїм СЗ і зберігати його є однією з найважливіших завдань професорсько-викладацького складу при забезпеченні освітнього процесу у ВНЗ.

Для посилення оздоровчої спрямованості навчального процесу, а тим самим і його результативності, необхідна активна позиція студентів, лікарів, тренерів та організаторів навчально-тренувального процесу, тобто не стільки констатація фактів про частоту і характер захворювань у студентів, скільки пошук та усунення так званих “факторів ризику” або чинників, вплив яких в значній мірі підвищує ймовірність виникнення і розвитку хвороби [1–3].

Питанням впливу різних чинників на СЗ студентів присвячені численні дослідження останніх років [4–7]. Так, В.А. Геселевич ділить фактори ризику в спорті на генетичні, екологічні, професійно-спортивні та побутові [6].

Ф.А. Йорданська [10] виділяє специфічні (обумовлені особливостями рухової діяльності, локомоцій і тренування), універсальні (які не залежать від виду спорту), екологічні та соціально-побутові (куріння, вживання алкоголю, анаболічних стероїдів, незбалансованість харчового раціону, емоційно-психічний стрес, гіпоксія, порушення імунітету, дефіцит вітамінів, переохолодження, перегрів, дисбаланс в режимі занять спортом і навчальною діяльністю тощо).

Н.Д. Граевская [7] вказує на наступні групи факторів: недоліки системи відбору та допуску, порушення режиму і методики тренування; порушення вимог гігієни і здорового способу життя; недоліки лікарського і педагогічного контролю, лікувально-профілактичної роботи.

Таким чином, проведений аналіз наукової літератури показує, що автори сходяться на думці, що серед факторів, що впливають на СЗ студентів, одним з головних є порушення вимог до ЗСЖ.

В плані виховання компетентності до ЗСЖ гра відіграє важливу роль, оскільки вона гармонійно розвиває фізичні якості і подобається молоді [10–12].

Основною формою занять студентів ІВС в даний час в ВНЗ України є факультатив, за кордоном – клуби. Фахівці з ігрових видів спорту відзначають, що вони виступають як засіб дозвілля, оздоровлення та як вид спорту [10, 11].

Про пріоритетне значення СЗ в сучасних умовах переконливо свідчить той факт, що при розрахунку індексів розвитку людського потенціалу фахівцями та експертами ООН на першому місці знаходиться довге і здорове життя [9].

Реалізація даного завдання вимагає більшої, ніж це було раніше, зацікавленості не тільки держави, а й індивідів у вирішенні проблем, пов'язаних з охороною їх фізичного, психічного і соціального СЗ, та особливо юнацького віку.

Соціальну значимість фізичної культури і спорту, проблеми організації дозвілля, а також освоєння особистістю ціннісного потенціалу культури в цілому, в процесі спортивно-оздоровчої діяльності розкривають роботи багатьох авторів [2, 3, 7–9]. Важливість педагогічної організації вільного часу в житті студентів ІВС, в процесі їх соціалізації підкреслював А.И. Бондарь [4]. Особливу увагу питанням соціалізації та гуманізації фізичного виховання студентів у ВНЗ приділяв В.М. Кряж [12].

В матеріалах Асоціації “Атлетик футвеа” (США) вказується, що в заняттях спортом студентів приваблює, в першу чергу, отримання задоволення від гри, далі – займатися тим видом спорту, в якому краще виходить і, тільки потім – бути в формі.

На залученість студентів 17–20 років до занять фізичною культурою і спортом, зміцнення їх СЗ і підвищення соціальної активності можуть істотно вплинути заняття ІВС, про що було сказано фахівцями, і що заслуговує окремого вивчення при організації фізичного виховання студентів.

Мета дослідження – визначити стан СЗ і рівень соціальної активності студентів 17–20 років, що займаються ігровими видами спорту.

Методи та організація дослідження. В ході дослідження застосовувалися такі методи: аналіз спеціальної літератури, анкетування та визначення фізичного стану студентів з використанням системи комплексного обстеження студентів за Г.Л. Апанасенком [7, 9, 10].

Для визначення особистісної оцінки стану і рівня власного СЗ та соціальної активності студентів, що займаються ігровими видами спорту (ІВС), нами була розроблена анкета і проанкетовано 157 студентів 17–20 років (77 юнаків і 80 дівчат).

Результати дослідження обробляли з використанням методів параметричної і непараметричної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. У студентів віком 17–20 років відбувається найбільша активізація соціальної активності, а відсоток студентів, які займаються ІВС найбільш високий, у порівнянні з іншими віковими категоріями молодих людей [12].

Тривалість занять ІВС при опитуванні, становила від одного до трьох років. Один рік ІВС займалися 49,6% студентів, два роки – 41,4% студентів, три і більше – 8,8% студентів. На момент анкетування 29,6% студентів 17–20 років, що займаються ІВС, мали спортивний розряд кандидата в майстри спорту з волейболу. Такий же відсоток студентів мали 1 розряд з баскетболу та 20,3% студентів – 2 розряд.

Вимоги Єдиного спортивного класифікатора України на присвоєння юнацького розряду з волейболу виконали 21,1% студентів.

У 72,5% студентів заняття ІВС організовані факультативно, в позаурочний і під час дозвілля – у 22,2%, тоді як 5,3% студентів займалися ІВС самостійно.

Стан свого СЗ студенти 17–20 років, що займаються ІВС, оцінили наступним чином: 28,2%, відчувають себе абсолютно здоровими, 60,3% вважають себе майже здоровими і 10,5% студентів відзначили, що іноді хворіють. Студентів, що часто хворіють серед опитаних не було.

Дані самооцінки стану СЗ студентів, що займаються ІВС, підтверджуються також даними про кількість днів, пропущених ними у ВНЗ через хворобу. Не пропустили жодного дня занять у ВНЗ в 2016 році через хворобу було 40,5% студентів, пропустили 4 дні занять – 21,2% студентів, 7 днів – 10,5% студентів, 10 днів занять – 21,0% студентів. Через хворобу пропустили 20 днів занять у ВНЗ тільки 6,9% студентів.

Ми вважаємо, що на стан СЗ студентів і пропуски занять у ВНЗ істотно вплинули заняття ІВС.

Наші дані у порівнянні з показниками МОЗ України у різних верств населення, свідчать про корисність занять спортом, включаючи ІВС, для СЗ студентів.

Дослідження рівня фізичного стану студентів, що займаються ІВС, за допомогою методики Г.Л. Апанасенка, показало відмінний і хороший фізичний стан у 62,6% студентів і задовільний – у 37,4%.

Ці дані опосередковано відображають дані анкетного опитування студентів про думку батьків про стан СЗ їхніх дітей. Хороший стан СЗ виявлено у 65,0% студентів, що займаються ІВС. Цей показник майже збігається з даними опитування батьків дітей до 16 років Національним статистичним комітетом України, які відзначили у 64,7% юнаків і дівчат хороший стан СЗ, задовільний – виявлено у 32,5% і поганий – тільки у 2,7% студентів, що займаються ІВС.

На основі аналізу отриманих результатів анкетного опитування виявлено, що в змаганнях на першість серед ВНЗ взяли участь 95,0% опитаних студентів, на першість області – 62,4%, в першості України – 42,7% і в міжнародних змаганнях – 32,3%.

Розподіл змагальної активності студентів 17–20 років, що займаються ІВС, з видів спорту наступне: в змаганнях з волейболу в 2016 році взяли участь 54,3%; по баскетболу – 76,5%, по гандболу – 32,6%, по футболу – 77,3%, з настільного тенісу – 15,3%; з лижного спорту – 25,1%, з легкої атлетики (біг) – 12,4%, з шахів – 1,0%.

Необхідно звернути увагу на той факт, що в змаганнях на першість факультету не прийняли участь 33,2% студентів і те, що на першість ВНЗ (області) не прийняли участь 40,3% юнаків, при цьому 32,9% студентів взяли участь в республіканських змаганнях, з них 20,2% юнаків, які взяли участь в республіканських змаганнях минаючи районні та обласні.

На підставі отриманих даних ми можемо припустити, що в установах освіти відсутня чітка система організації змагальної діяльності студентів. Відповідно до вимог теорії і практики фізичного виховання студенти, в першу чергу, беруть участь в змаганнях на першість факультету, далі на першість міста, далі – району, області і далі – на першість республіки та участь в міжнародних змаганнях.

Найбільшу змагальну активність, виходячи з отриманих даних, проявляли студенти 17–20 років в баскетболі – 79,5%, футболі – 67,3%, в гандболі та волейболі – по 51,7%, тобто в ігрових видах спорту.

У суспільному житті ВНЗ активно бере участь 80,9% студентів 17–20 років, що займаються ІВС, а саме: є фізорги групи і членами ради колективу фізичної культури – 22,8%, входять до складу громадських об'єднань 90,0% студентів. Включені до складу збірної команди ВНЗ за видами спорту 35,1%, беруть участь в якості спортивних суддів і організаторів змагань у ВНЗ – 8,2% опитаних.

На запропоновані в анкеті варіанти відповідей на питання, що розкривають вплив спорту на соціальні аспекти, студенти вказали наступне: заняття ІВС: сприяють зміцненню їх СЗ – 89,2%, спортивна гра сприяє згуртуванню колективу – 42,7%, заняття ІВС впливають на шанобливе, дбайливе ставлення між студентами – 35,4%, спільні заняття формують готовність надавати допомогу один одному – 22,6%, розвивають комунікативні якості – 28,5%. Соціальні аспекти ігрових видів спорту на думку студентів 17–20 років наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл відповідей про вплив ігрових видів спорту на соціальні аспекти життя студентів 17–20 років, %

Стать	Зміцнення СЗ	Комунікативні якості	Гуманне відношення один до одного	Готовність надати допомогу	Об'єднання колективу
Юнаки	46,2	7,2	7,7	5,1	20,3
Дівчата	41,4	21,5	23,1	11,4	23,6
Разом:	87,6	28,7	30,8	16,5	43,9

Студенти в анкетному опитуванні висловили думку батьків про те, що 33,6% батьків раді успіхам своїх дітей в ІВС, що 32,9% батьків зацікавлені в подальших заняттях студентів ІВС і що 94,0% батьків пишаються успіхами своїх дітей в ІВС. Разом з тим нами виявлено, що близько третини (29,2%) батьків покладаються лише на думку своїх дітей у виборі виду спорту та перспективи досягнення успіху в ньому.

На наш погляд, збіг інтересів більшості батьків і студентів в заняттях ІВС, обґрунтовано тим, що в грі відсутні гендерні обмеження, а також тим, що в грі має місце відносно низька травматичність. Ці якості сприяють їх привабливості.

За даними анкетного опитування виявлено, що при появі можливості, обов'язково зайнялися б ІВС всією родиною разом і скоріше так, ніж ні – 76,8% студентів, поки ще не визначилися і сумніваються в готовності грати в ІВС всією сім'єю – 23,2% опитаних студента.

На момент дослідження 76,9% опитаних студентів висловили готовність спільно з батьками займатися ІВС, але батьки, на думку студентів, поки в силу різних причин, не готові проводити своє дозвілля разом зі своїми дітьми саме у вигляді спортивної гри.

Створення умов для спільних занять ІВС всією сім'єю, організація сімейних ігрових спортивних об'єднань, на нашу думку, є важливим фактором у підвищенні якості життя і зміцненні сім'ї, як головного осередку суспільства. Правда, сімейне фізичне виховання є найважливішою проблемою сучасності і поки-що залишається недостатньо вивченою.

В ході дослідження встановлено, що 54,1% студентів 17–20 років, що займаються ІВС, вчать на добре і задовільно, 20,9% – на добре, 15,7% – на відмінно і добре і 10,3% – на задовільно. Студенти, які мали успішність, з відмітками: “відмінно” “погано” або “задовільно і погано”, серед тих, що займаються ІВС, немає. Дані про успішність в навчанні студентів наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Розподіл студентів 17–20 років, що займаються ІВС за показниками успішності в навчанні, %

Стать	На відмінно	На відмінно і добре	На добре	На добре і задовільно	На задовільно	На задовільно і погано	Погано
Юнаки	–	5,5	2,8	25,0	10,3	–	–
Дівчата	–	10,2	18,1	29,1	–	–	–
Разом:	–	15,7	20,9	54,1	10,3	–	–

Ми припускаємо, що заняття ІВС сприяли тому, що серед цих студентів немає таких, які би навчалися на “погано” або “задовільно і погано”.

Висновки.

1. Дані наукової літератури свідчать, що ігрові види спорту можуть бути використані з метою оздоровлення підростаючого покоління або підвищення спортивної майстерності.

2. Нашими дослідженнями виявлено, що ігрові види спорту мають свої певні переваги: це відсутність гендерних обмежень, видовищність, комунікативність, відносно низька травматичність, є доступним засобом профілактики захворювань, самореалізації та успішності студентів.

3. Ігрові види спорту сприяють розширенню можливостей студентів у виборі ігрового виду спорту, розвиває фізичні, естетичні та моральні якості особистості, що сприяють організації дозвілля студентів і гармонізації гендерних відносин між студентами.

4. На стан СЗ студентів 17–20 років і пропуски занять у ВНЗ істотно впливають на заняття ІВС.

5. Створення умов для спільних занять ІВС всією сім'єю, організація студентських спортивних об'єднань, на нашу думку, є важливим фактором у підвищенні якості життя і зміцненні сім'ї, як головного осередку суспільства.

6. Передбачається, що заняття студентів ІВС сприяють їх соціальної активності і відіграють велику роль у вихованні і формуванні громадянина України.

7. Вважаємо, що організатори дозвілля, з урахуванням отриманих даних, можуть активно використовувати ігрові види спорту для зміцнення СЗ і підвищення соціальної активності студентів під час їх дозвілля.

1. Алексеев С.М. Игровые виды спорта. Информационный сборник / С. М. Алексеев, Е. Ф. Малик; ИППК Белорусского государственного университета физической культуры. – Минск : ИППК БГУФК, 2011. – 34 с.
2. Байбородова Л. В. Воспитательный процесс в современном ВУЗе : учебное пособие / Л. В. Байбородова, М. И. Рожков. – Ярославль, 2017. – 380 с.
3. Бальсевич В. К. Физическая культура: молодежь и современность / В. К. Бальсевич, Л. И. Лубышева // Теория и практика физической культуры. – 2005. – № 5. – С. 2–7.
4. Бондарь А. И. Социальные и научно-методические проблемы развития игровых видов спорта в ВНЗ / А. И. Бондарь // Социальные и научно-методические проблемы развития игровых видов спорта в ВНЗ: материалы Респуб. дистанционного симпозиума, Минск, май 2016 г. – Минск, 2016. – С. 116–119.
5. Булатова М. М. Спортсмен в различных климатогеографических и погодных условиях / М. М. Булатова, В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 1996. – 177 с.
6. Геселевич В. А. Актуальные вопросы спортивной медицины: избранные труды / В. А. Геселевич. – М. : Спорт, 2014. – 232 с.
7. Граевская Н. Д. Спортивная медицина [монография] / Н. Д. Граевская, Т. И. Долматова. – М. : Спорт, 2004. – Ч. 1. – 304 с.
8. Дойзер Э. Здоровье студента-спортсмена / Э. Дойзер. – М. : Физкультура и спорт, 2009. – 135 с.
9. Доклад о развитии человеческого потенциала за 2015 год. – Нью-Йорк, Оксфорд : Оксфорд юниверсити пресс, 2015. – 252 с.
10. Иорданская Ф. А. Мониторинг здоровья и функциональная подготовленность высококвалифицированных спортсменов в процессе учебно-тренировочной работы и соревновательной деятельности / Ф. А. Иорданская, М. С. Юдинцева. – М. : Советский спорт, 2006. – 183 с.
11. Коваленко Ю. А. Проблемы травматологии в современном спорте / Ю. А. Коваленко // Теория и практика физической культуры. – 2016. – № 5. – С. 22–29.
12. Кряж В. Н. Гуманизация физического воспитания / В. Н. Кряж. – Минск, 2011. – 179 с.
13. Леонюк Н. А. Создание условий для развития личности ребенка в процессе праздников и развлечений / Н. А. Леонюк, Е. И. Мельник // Гуманистическое формирование личности ребенка в сфере семьи, общества, государства. – Минск, 2016. – 240 с.
14. Медик В. А. Состояние здоровья, условия и образ жизни современных студентов / В. А. Медик. – М. : Медицина, 2011. – 144 с.
15. Офіційний сайт Молодіжного товариства “Українська федерація ігрових видів спорту” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fedplaysport.by>.
16. Суртаев В. Я. Молодежный досуг как социально-педагогическое явление : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / В. Я. Суртаев. – СПб., 2015. – 166 с.
17. Ткачук А. М. Проблема организации досуга / А. М. Ткачук // Сб. материалов VIII республ. меж-ВНЗовской науч.-метод. конф. молодых ученых, Брест, 19 мая 2016 г. / под общ. ред. Б. М. Лепешко. – Брест : БрГУ, 2016. – 273 с.

References:

1. Alekseev, S.M. and Malik, E.F. (2011), *Igrovii vidi sportu. Informacionnyj sbornik* [Playing sports. Information compilation], ИППК Белорусского государственного университета физической культуры, Minsk, Belarus.
2. Bajborodova, L.V. and Rozhkov, M.I. (2017). *Vospitatel'nyj process v sovremennom VUZe: uchebnoe posobie* [Educational process in the modern university], Jaroslavl', Russia.
3. Bal'sevich, V.K. and Lubysheva, L.I. (2005), “Physical Culture: Youth and Modernity”, *Teorija i praktika fizicheskoj kul'tury*, no 5, pp. 2–7.
4. Bondar', A.I. (2016), “Social and scientific-methodical problems of development of game kinds of sports in high school”, *Social'nye i nauchno-metodicheskie problemy razvitija igrovih vidov sporta v VNZ: materialy Respub. distancionnogo simpoz., Minsk, maj 2016 g* [Social and scientific-methodical problems of deve-

- lopment of game kinds of sports in VNZ: materials Respub. Remote symposium], Minsk, May 12–14, 2016, pp. 116–119.
5. Bulatova, M.M. and Platonov, V.N. (1996), *Sportsmen v razlichnyh klimatogeograficheskikh i pogodnyh usloviyah* [Athlete in various climatic and geographical conditions and weather conditions], Olimpijskaja literatura, Kiev, Ukraine.
 6. Geselevich, V.A. (2014), *Aktual'nye voprosy sportivnoj mediciny: izbrannye trudy* [Topical issues of sports medicine], Sport, Moscow, Russia.
 7. Graevskaja, N.D. and Dolmatova, T.I. (2004), *Sportivnaja medicina* [Sports medicine], Sport, Moscow, Russia.
 8. Dojzer, Je. (2009), *Zdorov'e studenta-sportsmena* [Health student-sportsman], Fizkul'tura i sport, Moscow, Russia.
 9. *Doklad o razvitii chelovecheskogo potentsiala za 2015 god.* [Human Development Report 2015], Oksford universiti press, Oksford, New-York.
 10. Iordanskaja, F.A. and Judinceva, M.S. (2006), *Monitoring zdorov'ja i funkcional'naja podgotovlennost' vysokokvalificirovannyh sportsmenov v processe uchebno-trenirovochnoj raboty i sorevnovatel'noj dejatel'nosti* [Health monitoring and functional preparedness of highly qualified athletes in the process of training and competition activities]. Sovetskij sport, Moscow, Russia.
 11. Kovalenko, Ju.A. (2016), "Problems of traumatology in modern sports", *Teorija i praktika fizicheskoj kul'tury*, no 5, pp. 22–29.
 12. Krjazh, V.N. (2011), *Gumanizacija fizicheskogo vospitanija* [Humanization of physical education], Minsk, Belarus.
 13. Leonjuk, N.A. and Mel'nik, E.I. (2016), *Sozdanie uslovij dlja razvitija lichnosti rebenka v processe prazdnikov i razvlechenij* [Creation of conditions for the development of the personality of the child in the process of holidays and entertainment], Gumanisticheskoe formirovanie lichnosti rebenka v sfere sem'i, obshhestva, gosudarstva, Minsk, Belarus.
 14. Medik, V.A. (2011), *Sostojanie zdorov'ja, uslovija i obraz zhizni sovremennyh studentov* [The state of health, conditions and lifestyle of modern students], Medicina, Moscow, Russia.
 15. "Official site of the Youth Society "Ukrainian Federation of Playing Sports", Moscow, available at: <http://www.fedplaysport.by>.
 16. Surtaev, V.Ja. (2015), "Youth leisure as a social and pedagogical phenomenon", Doct. Sc. 13.00.01. SPb, Russia.
 17. Tkachuk, A.M. (2016), "The problem of organizing leisure" *Sb. materialov VIII respubl. mezhVNZovskoj nauch.-metod. konf. molodyh uchenyh* [Sat. Materials of VIII republic. Interuniversity scientific-method. Conf. Young scientists], Brest, BrGU, may 19, 2016, 273 p.

УДК 615.825: 616.7–057.874

Любов Ціж, Катерина Тимрук-Скоропад

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ДІТЕЙ З ХВОРОБОЮ ЛЕГГА-КАЛЬВЕ-ПЕРТЕСА

У публікації проаналізовано сучасні вітчизняні та зарубіжні дослідження, що стосуються фізичної терапії при хворобі Легга-Кальве-Пертеса. Аналіз науково-методичної літератури, веб-сайтів доказової медицини Cochrane Library, Pubmed та PEDro показали, що більшість наукових досліджень підтверджують необхідність етапного застосування фізичної терапії при досліджуваній патології. Результат лікування залежить від віку дитини та величини некрозу головки стегнової кістки. Низка фахівців вважає, що за умови поширення некрозу менше, ніж на 50% головки стегнової кістки та віку дитини 6 і менше років фізична терапія розглядається як рівноцінна з витягом, ортезуванням чи гіпсуванням та самостійна форма лікування. За інших умов, ефективність та місце фізичної терапії в лікуванні хвороби Легга-Кальве-Пертеса до кінця не вивчено.

Ключові слова: хвороба Легга-Кальве-Пертеса, фізична терапія, кульшовий суглоб, діти.

In publication analyzed contemporary domestic and foreign physiotherapy research of Legg-Calvet-Perthes disease from evidence-based medicine websites such as Cochrane Library, Pubmed and PEDro. It's showed that most scientific studies confirm the need for the phase-based application of physical therapy in the studied pathology. The outcome of treatment depends on the age of the child and the magnitude of necrosis of the femoral head. A number of specialists believe that, if necrosis occurs in less than 50% of the femoral head and the child's age of 6 years or less, physical therapy is considered to be equivalent to an extraction, orthosis or gypsum, and an independent form of treatment. In other conditions, the effectiveness and place of physical therapy in the treatment of Legg-Calve-Perthes disease have not been fully understood.

Key words: Legg-Calve-Perthes Disease, physical therapy, hip joint, children.